

Документознавство. Інформологія. – 2015. – Вип. 1. – С. 109-115. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bdi_2015_1_16

5. Dziurzyński K. Prasa lokalna jako element kultury społeczeństwa obywatelskiego po 1989 roku w Polsce [Електронний ресурс]. / К. Dziurzyński // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 3 : збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – С. 191-199. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/1510/1/Dziurzynski.pdf>

6. Gazeta Mławska [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gazeta-mlawska.pl/stronaglowna.html>

Папета А.С.

студентка,

Науковий керівник: Стронська Н.Т.

кандидат історичних наук, доцент, докторант,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ПОЛІТИЧНІ, ІСТОРИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ КИЇВСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО АРХІВУ ДАВНІХ (СТАРОДАВНІХ) АКТОВИХ КНИГ (КЦАДА)

В історії вітчизняної архівістики першу половину XIX ст. можна вважати одним із основних періодів в її створенні та формуванні. Активізації діяльності Російської імперії в сфері архівної справи посприяли декілька факторів. В умовах загальної політичної та економічної кризи, царський уряд намагався зосередити під своїм контролем архівні документи з метою їх використання для зміцнення позицій самодержавства [6, с. 771-772]. Загальний стан архівів у Російській імперії був незадовільним, більшість документів знаходилась в непристосованих приміщеннях, без належного нагляду.

В результаті поділів Речі Посполитої, при інтеграції територій Південно-Західного краю, проявилися глибокі відмінності – соціальні та ментальні. Широкий загал та науковці вважали, що коли представники правлячого класу – поміщики, визнавали себе поляками, то це означало, що і весь край польський. Зараз важко уявити, як тодішнє суспільство визначало національну приналежність народу, проживаючого на правому березі Дніпра – на Київщині, Волині та Поділлі, подібні висновки звучать абсурдно, але тоді це була суворая дійсність. Таке ставлення трималось до кінця 60-х років, але завдяки дослідженням, в переважній більшості українських вчених, вдалося довести хибність цієї думки, значну роль зіграли архівні матеріали.

Найгостріше зазвучала проблема польської шляхти, яку імперська влада, виходячи зі своїх політичних і соціальних інтересів, переводила з привілейованого стану в податний, внаслідок чого набув величезного розмаху, так званий «пошук дворянства» [1, с. 35-42]. У 1833 р. царський уряд створив ревізійні комісії з метою перевірки всіх нобілітованих (зведених у дворянство). Пізніше довелося створити комісії для ревізії попередніх, а згодом – ще й

комісію для перевірки цих ревізорів [4, с. 2-3]. Успіхи такої епопеї були сумнівними та призвели до логічного висновку про необхідність створення державного сховища, яке б контролювало використання документів та запобігало їх підробкам. У Києві, Вітебську і Вільно були створені архіви давніх актових книг. До складу фондів увійшли документи колишніх установ Речі Посполитої та Великого князівства Литовського періоду XVI–XVIII ст. – актові книги, документи гродських і земських судів, ратуш і магістратів [5, с. 2-7 зв.]. Старі архіви судово-адміністративних установ, міського самоврядування зазнали часткового знищення. Магдебурзькі книги і книги ратуш майже всі загинули, деякі потрапили до приватних зібрань. Великих втрат завдавали колекціонери та окремі збирачі старожитностей [2, с. 16-17 зв.].

Окрім вищезгаданих обставин, які спонукали до створення архівів, слід звернути увагу на конкретні чинники. Один із головних – наукове обґрунтування русифікаторської політики царизму. Наступний по значущості – чисельні факти фальшування документів з боку осіб, що мали на меті одержати російське дворянство, тому що кожен католик, який визнавав себе поляком, вважав за необхідне клопотатись, навіть не маючи на це підстав. Фальсифікація набувала вражаючих масштабів – багато архіваріусів зайнялися підробкою документів, вписуючи фальшиві акти в судово-адміністративні книги, а потім видавали завірнені копії, які мали силу оригіналу. Занепокоєний такою діяльністю уряд почав боротьбу з фальсифікаціями, створивши спеціальні комісії по перегляду актових книг, їх перенумерації та скріплення печатками. Членами комісій були непідготовлені чиновники та дворяни, які не тільки не могли виявити підробки, але й не знали мов. Крім старослов'янської, тексти актових книг було написано польською, латинською, німецькою, французькою, вірменською мовами [3, с. 6-13].

Ще одним чинником можна вважати те, що в Росії, та й скрізь у Європі, початок XIX ст. приніс збільшення інтересу до національної старовини. Романтичний напрямок в літературі закликав до глибшого вивчення пам'яток рідної історії, тому російське громадянство також захопилося новими європейськими ідеями. Київ не залишився осторонь цих подій теж віддав дань захопленню старовиною, як відомо, він з давніх часів був центром культурного та розумового життя України.

Слід зазначити, що коли б пануюча верства на Правобережжі не була польською, а уряд не шукав підтримки з боку науковців в своїй політиці обмежень польського впливу, справу організації наукової та архівної роботи було б важче запроваджувати. Тому завдяки протиріччям між політикою уряду Російської імперії та прагненням польської шляхти поширити свій вплив на все Правобережжя й полягала можливість організації наукової розробки української історії. Також слід враховувати посилену увагу наукової громадськості до питання про місцеві архіви, яка базувалась на значному зростанні суспільної свідомості у 20–50-х рр. XIX ст. [3, с. 6-13].

Всі ці політичні, історичні та соціальні обставини підштовхнули урядовців, саме в цей період, створити Археографічну комісію в Петербурзі, а за її зразком у 1843 р. – Київську «Комісію для розбора древних актов», яка відіграла в

історії українського відродження та організації архівної справи дуже важливу роль. Такі відомі історичні постаті, як члени цієї Комісії професори Іванішев та Максимович, вважаються по праву першими ініціаторами створення Київського центрального архіву давніх актів, який став фундаментом національної архівно-археографічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Довідка про діяльність ревізійних комісій для розгляду дій дворянських депутатських зібрань в Київській, Подільській і Волинській губерніях. 31 березня 1839 р. *ЦДІАК України*. Ф. 442. Оп. 1. Спр. 2951. С. 35–42.
2. Записка щодо необхідності заснування в Києві Центрального архіву для давніх актів – витяг з доповіді генерал-губернатора Д. Г. Бібікова імператору Миколі I про стан Київського генерал-губернаторства у 1849 році. 9 січня 1850 р. *ЦДІАК України*. Ф. 442. Оп. 1. Спр. 7700. С. 16-17 зв. (весь док. – С. 1–39).
3. Каманін І. М. Київський центральний архів (1852-1880 рр.). *ІР НБУВ*. Ф. 83. Спр. 2. С. 6–13.
4. Указ імператора Миколи I про заснування в Києві Центральної ревізійної комісії для розгляду дій дворянських депутатських зібрань Київської, Волинської та Подільської губерній. 4 січня 1840 р. *ЗПСЗ*. Т. XV. Отд. 1. Санкт-Петербург, 1841. № 13046. С. 2–3.
5. Указ імператора Миколи I про заснування в Києві, Вітебську і Вільні центральних архівів для давніх актових книг. 2 квітня 1852 р. *ЗПСЗ*. Т. XXVII. Отд. 1. Санкт-Петербург, 1853. № 26126. С. 228-230. Копія; *Держархів м. Києва*. Ф. 16. Оп. 292. Спр. 142. С. 2–7 зв.
6. Указ російського імператора Миколи I про встановлення в губерніях, що відійшли до Росії в кінці 18 ст. в результаті поділів Речі Посполитої, зокрема Київській, Волинській і Подільській, комісій для розгляду метричних і актових книг. 19 грудня 1833 р. *ЗПСЗ*. Т. VIII. Отд. 1. Санкт-Петербург, 1834. № 6644. С. 771–772.

Слобоженюк Т.С.

студентка,

Науковий керівник: Герчанівська П.Е.

доктор культурології, професор,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ СУПЕРМАРКЕТІВ

Документ (від лат. documentum – зразок, свідчення, доказ), матеріальний об'єкт, що містить інформацію в зафіксованому вигляді і спеціально призначений для її передачі в часі і просторі [2, с. 208].

Документ – за законодавством України – матеріальний об'єкт із зафіксованою у ньому інформацією у вигляді тексту, звукозапису чи зображення, призначений для передачі в часі і просторі з метою зберігання і подальшого використання. Документ обов'язково містить реквізити, що дозволяють однозначно ідентифікувати інформацію, яка міститься у ньому [5].